

SPIS TREŚCI

Uwagi wstępne	5
Skróty	8
I. Ku zrozumieniu Starego Testamentu	12
1. Świat biblijny	13
1.1 Różnica historyczna	13
1.2 Różnica geograficzna	14
1.3 Różnica literacka	15
1.4 Różni adresaci	16
1.5 Uświadomienie sobie własnej stronniczości	16
2. Sposób życia i myślenia ludzi starożytnego Wschodu	17
2.1 Środowiskowa i społeczna struktura języka	17
2.2 Sposób myślenia pisarzy starotestamentowych	19
3. Gatunki literackie w Starym Testamencie	21
3.1 Przegląd biblijnych gatunków literackich	21
3.2 Określenie pojęcia „starotestamentowe gatunki literackie”	22
3.3 Proces kształtowania się i wielowymiarowość starotestamentowych gatunków literackich	23
3.4 Podstawowe formy starotestamentowych gatunków literackich	24
3.5 Ważne i specyficzne przejawy starotestamentowych gatunków literackich	25
3.5.1 Etiologia	25
3.5.2 Midrasz	27
3.5.3 Symbolika liczb	28
4. Informacje o powstaniu Starego Testamentu	30
4.1 Powstanie Pięcioksięgu	30
4.1.1 Źródła Pięcioksięgu	31
4.1.2 Proces kształtowania się Pięcioksięgu	33
4.2 Przegląd tabelaryczny	33
5. Objętość i dokumenty Starego Testamentu	33
5.1 Etapy tworzenia się żydowskiego kanonu Starego Testamentu	34

5.2	Dwie wersje kanonu żydowskiego	35
5.3	Objętość kanonu żydowsko-palestyńskiego i żydowsko-hellenistycznego	35
5.4	Stary Testament a Kościoły chrześcijańskie	37
5.5	Najstarsze hebrajskie i greckie teksty Starego Testamentu	37
6.	Biblia — słowem Bożym?	40
6.1	Znaczenie badań literackich	40
6.2	Słowo Boże w słowie ludzkim	41
6.3.	Stary Testament z perspektywy Nowego Testamentu	41
II.	Izraela religijna interpretacja początku świata. „Prehistoria” biblijna	43
1.	Tekst „prehistorii biblijnej”	43
2.	Wielowymiarowość intencji	45
2.1	Intencja podstawowa	46
2.2	Zasadnicze intencje wypowiedzi	46
3.	Główne tematy „prehistorii biblijnej”	48
3.1	Izraela wiara w dzieło stworzenia	49
3.2	Pochodzenie i rozprzestrzenianie się zła	49
3.3	Izrael i inne ludy	49
4.	Polifonia gatunków literackich	49
4.1	Biblijna relacja o stworzeniu	50
4.2	Biblijna relacja o pochodzeniu i rozprzestrzenianiu się zła	52
4.2.1	Biblijna relacja o raju (Rdz 2, 8—25)	52
4.2.2	Biblijna relacja o pochodzeniu zła (Rdz 3, 1—7)	52
4.2.3	Skutki grzechu pierworodnego	53
4.2.4	Relacja o bratobójstwie Kaina	54
4.2.5	Relacja o potopie	54
4.2.6	Relacja o budowie wieży Babel (Rdz 11, 1—11, 9)	56
4.2.7	Streszczenie interpretacji początków świata i ludzkości	57
4.3	Izrael i inne ludy	58
4.3.1	Plemię Kenitów	58
4.3.2	Drzewo genealogiczne Setytów	58
4.3.3	Cham i Kanaan	59
4.3.4	Tablica ludów (Rdz 10, 1—32)	60
5.	„Prehistoria biblijna” w katechezie biblijnej	62

5.1 Uwagi ogólne	62
5.2 Biblijna wiara w dzieło stworzenia	63
5.2.1 Stopień przedszkolny	63
5.2.2 Pierwszy stopień podstawowy	64
5.2.3 Drugi stopień podstawowy	64
5.2.4 Stopień ponadpodstawowy	65
5.3 Pochodzenie, rozprzestrzenianie się i skutki zła	66
5.3.1 Stopień przedszkolny	66
5.3.2 Pierwszy stopień podstawowy	66
5.3.3 Drugi stopień podstawowy	67
5.3.4 Stopień ponadpodstawowy	67
5.4 Rozwinięcie tematu: „Izrael a inne ludy”	68
5.4.1 Stopień ponadpodstawowy i katecheza do- rosłych	69
 III. Teologiczne zawiadnięcie przeszłością. Epoka Patriarchów	70
1. Tekst historii patriarchów	70
1.1 Źródła (J, E, P) biblijnej historii patriarchów	71
1.2 Narastanie historii patriarchów	73
1.3 Wnioski z historii tekstu	74
2. Próba ujednolicenia przekazanego tradycją materiału	75
2.1 Rzut oka na wędrówki Semitów	75
2.2 Wielowarstwowy charakter materiału wspomnie- niowego	78
2.2.1 Różnorodność terenów pochodzenia i pobytu	78
2.2.2 Pośród wielu obcych plemion	78
2.3 Genealogia historii patriarchów	78
2.4 Zespalażąca funkcja historii Józefa	82
2.5 Historyczne dane orientacyjne zawarte w historii patriarchów	83
3. Historia patriarchów w świetle gatunków literackich	83
3.1 Opowiadania o patriarchach jako świadectwo wiary	84
3.2 Etiologie w historii patriarchów	84
4. Bóg ojców	88
4.1 El rodziny Abrahama	88
4.2 El ojców a religia kananejska	90
4.3 Propozycja przymierza	91
4.4 Linia obietnicy	91
5. Historia patriarchów w katechezie biblijnej	93
5.1 Stopień przedszkolny	93
5.2 Pierwszy stopień podstawowy	94

5.3 Drugi stopień podstawowy	95
5.4 Stopień ponadpodstawowy	96

IV. Opowiedzenie się za Jahwe, który wywiódł Izraela z Egiptu.

Tradycja o Mojżeszu i Synaju	97
1. Rezygnacja z przestarzałych wyobrażeń	98
2. Biblijny tekst tradycji o Mojżeszu i Synaju	101
2.1 Księga Wyjścia (2. Księga Mojżesza)	102
2.2 Księga Kapłańska (3. Księga Mojżesza)	102
2.3 Księga Liczb (4. Księga Mojżesza)	103
2.4 Księga Powtórzonego Prawa (5. Księga Mojżesza)	103
2.5 Wielowarstwowość materiału źródłowego	104
2.6 Gatunek literacki biblijnej tradycji o Mojżeszu	105
3. Tło geograficzno-historyczne	106
3.1 Topografia tradycji o Mojżeszu	106
3.1.1 Dane geograficzne z pobytu w Egipcie	106
3.1.2 Spis miejsc postoju	106
3.2 Historyczne tło tradycji o Mojżeszu	109
3.2.1 Szkic historii Egiptu	109
3.2.2 Czas powstania tradycji o Mojżeszu	110
4. Mojżesz postacią historyczną czy legendarną?	111
4.1 Imię „Mojżesz”	112
4.2 Historyczność Mojżesza?	112
4.3 Pochodzenie tradycji o Mojżeszu	114
4.4 Legendy w biblijnej tradycji o Mojżeszu	115
4.5 Wielowymiarowość starotestamentowego obrazu Mojżesza	116
5. Jahwe, nowy El	118
5.1 Plemiona południowe a wiara w Jahwe	118
5.2 Kenicko-madianickie pochodzenie imienia Jahwe	118
5.3 Objawienie się Boga w gorejącym krzaku — to opowieść z kluczem	119
5.4 Stosowanie imion Bożych w Pięcioksięgu	120
6. Święto Paschy	120
7. Dekalog i zawarcie przymierza	121
7.1 Dekalog	121
7.2 Zawarcie przymierza	124
7.2.1 Synaj — miejscem zawarcia przymierza?	124
7.2.2 Przymierze jako oferta	124
7.2.3 Zawarcie przymierza i ofiara przymierza	125
7.2.4 Ostateczna wersja tradycji o Synaju	126

8. Cuda towarzyszące wyjściu z Egiptu i wędrówce przez pustynię	127
8.1 Tekst biblijny	127
8.1.1 Wykorzystanie źródeł w relacji o Morzu Si- towia (Wj 13, 17—14, 31)	128
8.1.2 Cuda — zjawiska natury czy znaki Boże?	137
9. Tradycja o Mojżeszu i Synaju w katechezie biblijnej	141
9.1 Stopień przedszkolny	141
9.2 Pierwszy stopień podstawowy	142
9.3 Drugi stopień podstawowy	143
9.4 Stopień ponadpodstawowy	144
V. Zajęcie Ziemi Obiecanej i założenie związku dwunastu plemion	145
1. Odwaga rewizji	145
1.1 Wyniki metody historyczno-geograficznej	145
1.2 Teologiczno-historyczna koncepcja deuteronomisty	148
2. Treść ksiąg	149
2.1 Księga Jozuego	149
2.2 Księga Sędziów	150
3. Problematyka literacka	150
3.1 Różnorodność materiału	150
3.2 Etiologie miejscowości i kultu	152
3.3 Sagi bohaterskie	153
3.4 Opowieści o cudach	154
3.5 Teologiczna koncepcja Księgi Sędziów	155
3.6 Uzupełnienia lub korektury do relacji z Ksiąg Jozuego i Sędziów	156
4. Poszczególne postaci	157
4.1 Jozue	157
4.2 Znaczenie i funkcja sędziów	158
4.3 Lista sędziów „mniejszych” i „większych”	158
5. Księga Jozuego i Sędziów w katechezie biblijnej	160
5.1 Drugi stopień podstawowy	160
5.2 Stopień ponadpodstawowy	160
VI. Epoka królów. Saul — Dawid — Salomon	162
1. Tekst biblijnej tradycji o królach	162
1.1 Tekst	162
1.2 Czas i miejsce powstania	163
2. Tło historyczne epoki królewskiej Izraela	163

2.1 Wielowymiarowość tekstów	163
2.2 Problemy i trudności okresu narodzin królestwa	164
2.3 Intencje izraelskiego dziejopisarstwa	165
2.4 Teologiczna koncepcja wojny Jahwe	166
3. Kontekst geograficzno-historyczny	167
3.1 Sytuacja geograficzna	167
3.2 Zmiana politycznego układu sił na Bliskim Wschodzie	168
4. Saul — charyzmatyk, który zawiódł	170
4.1 Tekst biblijny	170
4.2 Dane geograficzne do historii Saula	171
4.3 Wina i tragizm Saula	173
5. Epoka Dawidowa, Dawid następcą tronu	175
5.1 Tekst biblijny	174
5.2 Główne tematy historii Dawidowej	174
5.3 Polityczna sytuacja epoki Dawidowej	175
5.4 Polityczne i teologiczne znaczenie przepowiedni Natana	176
6. Epoka Salomona	180
6.1 Tekst biblijny	180
6.2 Jerozolima — miasto i świątynia	180
6.3 Rozkwit literatury w czasie panowania króla Salomona	183
6.4 Salomonowe „oświecenie”	183
6.5 Charakterologiczny obraz króla Salomona	186
7. Tradycje o królach w katechezie biblijnej	188
7.1 Parenetyczne cele biblijnych tradycji o królach	188
7.2 Katechetyczne cele starotestamentowych tradycji o królach	189
7.2.1 Stopień przedszkolny	189
7.2.2 Pierwszy stopień podstawowy	190
7.2.3 Drugi stopień podstawowy	191
7.2.4 Stopień ponadpodstawowy	192
VII. Podział wielkiego państwa Salomona	193
1. Historia podzielonego państwa w tekstach biblijnych	193
1.1 Układ Pierwszej Księgi Królewskiej	195
1.2 Układ Drugiej Księgi Królewskiej	195
1.3 Dzieje podzielonego państwa w kronikarskim dziele historycznym	196
1.4 Lista królów Królestwa Północnego i Południowego — 932 r. przed Chr. podział państwa	197

2. Deuteronomistyczny aspekt tradycji	199
2.1 Czas i miejsce powstania	199
2.2 Koncepcja teologii dziejów	200
2.3 Teologiczna ocena królów Królestwa Północnego i Południowego	200
2.4 Teologiczna próba zrozumienia podziału państwa	201
2.4.1 Obietnica przepowiedni Natana (2 Sm 7, 8—17)	202
2.4.2 Przepowiednia Achiasza (1 Krl 11, 29—32)	202
2.4.3 Przepowiednia Achiasza — fakt historyczny czy legenda?	204
3. Przyczyny i skutki podziału państwa	204
3.1 Religijna i polityczna atmosfera epoki Salomona	204
3.2 Skutki podziału państwa	207
4. Literacki i teologiczny dorobek okresu między podziałem państwa a niewolą babilońską (932—586)	208
4.1 Źródło elohistyczne (E)	209
4.2 Redakcja J + E (ok. 750 r. przed Chr.)	209
4.3 Pra-Deuteronomium (VII/VI w. przed Chr.)	211
5. Biblijna tradycja o podziale wielkiego państwa Salomona w katechezie biblijnej	212
5.1 Uwagi ogólne	212
5.2 Wskazówki szczegółowe	213
5.2.1 Pierwszy stopień podstawowy	213
5.2.2 Drugi stopień podstawowy (oraz ponadpodstawowy i katecheza dorosłych)	214
VIII. Profetyzm w Izraelu	215
1. Powstanie profetyzmu starotestamentowego	216
1.1 Fenomen ekstazy religijnej	216
1.2 Wstępne etapy profetyzmu starotestamentowego	216
1.2.1 Zjawisko starotestamentowej ekstazy grupowej	217
1.2.2 Informacja „Widzących”	217
1.2.3 Wystąpienia „mężów Bożych”	218
1.3 Formy wczesnego profetyzmu	218
1.4 Epoka profetyzmu	219
1.4.1 Sytuacja historyczno-kulturalna	220
1.4.2 Sfera polityczna	220
1.4.3 Problemy religijne	221
2. Powołanie i zadania proroków	222
2.1 Znaczenie słowa „nabi”	222

2.2	Napięcie między charyzmatem a instytucją . . .	224
2.3	Przymus słowa	225
2.4	Apologia wiary w Jahwe	226
2.4.1	Przeciwko formalizmowi religijnemu . . .	226
2.4.2	Przeciwko kultowi Baala	226
2.5	Zadanie krytyki społecznej	227
2.6	Orędzie o powszechnym ocaleniu	228
3.	Spisanie i przekaz mów prorockich	228
3.1	Kłopoty ze spisywaniem	229
3.2	Proces powstawania ksiąg prorockich (dwa przy- kłady)	230
3.2.1	Proces powstawania Księgi Izajasza	230
3.2.2	Proces powstawania Księgi Jeremiasza . .	231
3.3	„Prorocy słowa mówionego”	232
4.	Starotestamentowa tradycja o prorokach w katechezie biblijnej	233
4.1	Uwagi ogólne	233
4.2	Wskazówki szczegółowe	233
4.2.1	Stopień przedszkolny i pierwszy stopień pod- stawowy	233
4.2.2	Drugi stopień podstawowy	234
4.2.3	Stopień ponadpodstawowy (i katecheza do- rosłych)	234

IX.	Główne postaci i problemy profetyzmu przed niewolą babilońską	236
1.	Chronologiczny przegląd epoki proroków	237
1.1	Prorocy sprzed niewoli	237
1.1.1	Prorocy Królestwa Północnego, Izraela . . .	237
1.1.2	Prorocy Królestwa Południowego, Judy . .	238
1.2	Prorocy okresu niewoli babilońskiej	238
1.3	Prorocy po niewoli	238
2.	Prorocy Królestwa Północnego, Izraela, sprzed niewoli	239
2.1	Przegląd synchroniczny	239
2.2	Biblijny przekaz o proroku Eliaszu	240
2.2.1	Rękopis deuteronomistyczny	240
2.2.2	„Material” tradycji o Eliaszu	240
2.3	Biblijna tradycja o Elizeuszu	243
2.3.1	Historyczno-teologiczna koncepcja deuterono- misty	243
2.3.2	Intencje tradycji o Elizeuszu	244

2.3.3	Porównanie tradycji o Eliaszu z tradycją o Elizeuszu	245
2.4	Pisemna tradycja o proroku Amosie	246
2.4.1	Historia powstania Księgi Amosa	246
2.4.2	Układ Księgi Amosa	246
2.4.3	Osobowość proroka Amosa	247
2.4.4	Przesłanie Księgi Amosa	248
2.5	Pisemna tradycja o proroku Ozeaszu	249
2.5.1	Historia powstania Księgi Ozeasza	249
2.5.2	Układ Księgi Ozeasza	249
2.5.3	Osobowość proroka Ozeasza	250
2.5.4	Przesłanie Księgi Ozeasza	250
3.	Prorocy Królestwa Południowego, Judy, sprzed niewoli	252
3.1	Przegląd synchroniczny	253
3.2	Osobowość i przesłanie proroka Izajasza	254
3.2.1	Dzieje powstania Księgi Izajasza	254
3.2.2	Układ Księgi Izajasza (Iz 1, 1—39, 8)	255
3.2.3	Działalność proroka Izajasza	256
3.2.4	Przesłanie Proto-Izajasza	257
3.3	Działalność i przesłanie proroka Micheasza	259
3.3.1	Dzieje powstania Księgi Micheasza	259
3.3.2	Układ Księgi Micheasza	260
3.3.3	Działalność proroka Micheasza	260
3.3.4	Przesłanie proroka Micheasza	260
3.4	Działalność i przesłanie proroka Sofoniasza	261
3.4.1	Dzieje powstania Księgi Sofoniasza	261
3.4.2	Układ Księgi Sofoniasza	262
3.4.3	Działalność proroka Sofoniasza	262
3.4.4	Przesłanie proroka Sofoniasza	262
3.5	Działalność i przesłanie proroka Nahuma	263
3.5.1	Dzieje powstania Księgi Nahuma	263
3.5.2	Układ Księgi Nahuma	264
3.5.3	Działalność proroka Nahuma	264
3.5.4	Problematyka Księgi Nahuma	264
3.6	Działalność i przesłanie proroka Jeremiasza	265
3.6.1	Proces powstania Księgi Jeremiasza	265
3.6.2	Układ Księgi Jeremiasza	267
3.6.3	Działalność proroka Jeremiasza	269
3.6.4	Przesłanie proroka Jeremiasza	269
3.7	Powstanie i przesłanie Księgi Barucha	272
3.7.1	Powstanie Księgi Barucha	272
3.7.2	Układ Księgi Barucha	272

3.7.3 Przesłanie Księgi Barucha	272
3.8 Powstanie i przesłanie Księgi Habakuka	273
3.8.1 Powstanie Księgi Habakuka	273
3.8.2 Układ Księgi Habakuka	274
3.8.3 Przesłanie Księgi Habakuka	274
4. Prorocka tradycja sprzed niewoli babilońskiej w katechezie biblijnej	275
4.1 Stopień przedszkolny i pierwszy stopień podstawowy	275
4.2 Drugi stopień podstawowy	276
4.3 Stopień ponadpodstawowy (i katecheza dorosłych)	277
X. Okres niewoli	279
1. Zmiana warty wśród politycznych mocarstw Bliskiego Wschodu	280
1.1 Informacje ogólne	280
1.2 Przegląd tabelaryczny	281
2. Materiał literacki z okresu niewoli	282
2.1 Fragmentaryczny charakter źródeł biblijnych	282
2.2 Brak oceny teologicznej	282
2.3 Dokumenty pozabiblijne	284
3. Królestwo Północne, Izrael w okresie niewoli	287
3.1 Liczba i los deportowanych	287
3.2 Los ludności, która pozostała w Palestynie	287
4. Królestwo Południowe, Juda, w okresie niewoli	288
4.1 Liczba i społeczne pochodzenie deportowanych	288
4.2 Warunki życia w „niewoli babilońskiej”	290
4.3 Los Żydów, którzy pozostali w Palestynie	291
5. Teologiczne problemy okresu wygnania	292
5.1 Rozumienie Boga	293
5.2 Znaczenie szabatu	293
5.3 Obrzezanie jako znak przymierza	294
5.4 Szacunek dla pobożności pogan	294
6. Prorocy okresu niewoli babilońskiej	295
6.1 Osobowość i przesłanie proroka Ezechiela	295
6.1.1 Biografia proroka Ezechiela	295
6.1.2 Proces powstawania Księgi Ezechiela	296
6.1.3 Układ Księgi Ezechiela	297
6.1.4 Przesłanie Księgi Ezechiela	297
6.2 Osobowość i przesłanie Deutero-Izajasza	299
6.2.1 Osobowość Deutero-Izajasza	299
6.2.2 Proces integracyjny Księgi Izajasza	299

6.2.3 Układ dzieła Deutero-Izajasza : : : : :	300
6.2.4 Przesłanie Deutero-Izajasza	300
7. Dokument Kapłański (P) — przyszłościowy program kultu	302
7.1 Czas powstania i autorzy	302
7.2 Założenia kultowo-religijne	303
7.3 Napięcia w środowisku kapłańskim	304
8. „Okres niewoli” w katechezie biblijnej	305
8.1 Stopień przedszkolny i pierwszy stopień podstawowy	305
8.2 Drugi stopień podstawowy	306
8.3 Stopień ponadpodstawowy (i katecheza dorosłych)	306
 XI. Kryzys tożsamości i konstytuowanie się judaizmu po powrocie z wygnania. Epoka wczesnego judaizmu	308
1. Judaizm w okresie po powrocie z wygnania w sferze wpływów mocarstw Bliskiego Wschodu	309
2. Problemy tożsamości po powrocie z wygnania	312
2.1 Problemy współzycia	312
2.2 Oczekiwania polityczne	313
2.3 Nadzieje i trudności religijne	315
3. Prorocy po niewoli babilońskiej	318
3.1 Działalność i przesłanie Aggeusza	318
3.1.1 Powstanie Księgi Aggeusza	318
3.1.2 Układ Księgi Aggeusza	318
3.1.3 Osobowość proroka Aggeusza	319
3.1.4 Przesłanie Księgi Aggeusza	320
3.2 Działalność i przesłanie proroka Zachariasza . .	320
3.2.1 Powstanie Księgi Zachariasza	320
3.2.2 Układ Księgi Zachariasza	321
3.2.3 Działalność proroka Zachariasza	321
3.2.4 Przesłanie Księgi Zachariasza	322
3.3 Działalność i przesłanie proroka Abdiasza . . .	323
3.3.1 Powstanie Księgi Abdiasza	323
3.3.2 Układ Księgi Abdiasza	323
3.3.3 Osobowość proroka Abdiasza	323
3.3.4 Przesłanie Księgi Abdiasza	324
3.4 Działalność i przesłanie proroka Malachiasza . .	324
3.4.1 Powstanie Księgi Malachiasza	324
3.4.2 Układ Księgi Malachiasza	325
3.4.3 Informacje o autorze	325

3.4.4	Przesłanie Księgi Malachiasza	326
3.5	Działalność i przesłanie proroka Joela	327
3.5.1	Powstanie Księgi Joela	327
3.5.2	Układ Księgi Joela	327
3.5.3	Osobowość proroka Joela	327
3.5.4	Przesłanie Księgi Joela	328
3.6	Działalność i przesłanie Trito-Izajasza	328
3.6.1	Powstanie fragmentu Księgi Izajasza 56—66	328
3.6.2	Układ fragmentu Księgi Izajasza 56—66	329
3.6.3	Trito-Izajasz określeniem „tradycji Izajaszowej”	329
3.6.4	Przesłanie Księgi Izajasza	330
3.7	Działalność i posłanie Deutero- lub Trito-Zachariasza	331
3.7.1	Powstanie fragmentu Księgi Zachariasza 9—14	331
3.7.2	Układ fragmentu Księgi Zachariasza 9—14	332
3.7.3	Problemy zawarte w tekście Za 9—14	332
4.	Teologia i wspólnota kultowa za Ezdrasza i Nehemiasza	333
4.1	Problemy polityczne i religijne	333
4.2	Polityczne i religijne zadanie Ezdrasza	335
4.3	Nehemiasza program odnowy	336
5.	Teologiczny dorobek po powrocie z wygnania	337
5.1	Końcowa redakcja Pięcioksięgu (ok. 350 r. przed Chr.)	338
5.2	Teologia kronikarskiego dzieła historycznego	339
5.3	Odpowiedź na współczesne pytania religijne w nowej szacie literackiej	340
5.3.1	Midrasz	341
5.3.2	Literatura modlitewna i mądrościowa Starego Testamentu	342
5.4	Apokalipsa Daniela	349
5.4.1	Atmosfera apokalipsy	349
5.4.2	Teksty apokaliptyczne w Starym Testamencie	350
5.4.3	Księga Daniela	350
5.5	Księgi Machabejskie	352
5.6	Ważne etapy starotestamentowej historii kanonu	354
6.	Septuaginta (LXX) — Biblia judaizmu hellenistycznego	354
6.1	Judaizm hellenistyczny	354
6.1.1	Żydzi w imperium rzymskim	354

6.1.2 Język i wpływy intelektualne	355
6.2 Septuaginta (LXX)	355
6.2.1 Powstanie Septuaginty	355
6.2.2 Objętość Septuaginty	356
6.2.3 Charakterystyczne cechy teologiczne Septuaginty	356
7. Czasy po niewoli babilońskiej w katechezie biblijnej	358
 XII. Tablice chronologiczne Starego Testamentu	359
1. Główne epoki rozwoju kultury na Bliskim Wschodzie	360
2. Przegląd historii Bliskiego Wschodu	361
3. Lista dynastii XVIII i XIX w Egipcie	361
4. Lista królów asyryjskich (883—612 r. przed Chr.)	362
5. Lista królów babilońskich	363
6. Królowie państwa perskiego (od Cyrusa do Dariusza III)	364
7. Aleksander Wielki i jego następcy na Bliskim Wschodzie (Ptolomeusze i Seleucydzi)	364
8. Dynastia Hasmonejczyków (Machabeuszy)	366
9. Dynastia Heroda	367
10. Lista arcykapłanów	367
11. Chronologia Starego Testamentu	369
Bibliografia i indeksy	374
Bibliografia uzupełniająca z zakresu egzegezy i katechezy	376
Indeks osób	413
Indeks nazw geograficznych i etnograficznych	419
Indeks rzeczowy	424
Spis map, tabel, wykresów	428